

Wachlijsten binnen het Gespecialiseerd Onderwijs

Janne de Roode
Miriam Walraven

Inleiding

De Tweede Kamer heeft via een motie gevraagd om geïnformeerd te worden over de wachtlijsten in het gespecialiseerd onderwijs. Deze informatie is nodig om met elkaar te kunnen bepalen of en zo ja, welke aanvullende maatregelen nodig zijn om deze eventuele wachtlijsten terug te dringen.

De sectorraad Gespecialiseerd Onderwijs (Sectorraad GO) en het ministerie van OCW hebben aan Oberon gevraagd om via een enquête een actueel beeld op te halen bij de scholen binnen het gespecialiseerde onderwijs.

De opdrachtgever heeft daarbij het volgende kader meegegeven:

- Het gaat om leerlingen die bij jullie op school zijn aangemeld, maar die hier vanwege een wachtlijst op dit moment (nog) niet (volledig) onderwijs kunnen volgen¹.
- Het gaat niet om doorverwijzingen/uitschrijvingen van jullie go-school naar een andere (go)-school.
- Het gaat niet om wachtlijsten voor ambulante begeleiding.

In nauw overleg met de opdrachtgever is een vragenlijst opgesteld. De link naar de digitale enquête is verspreid² onder alle 249 schoolbesturen met gespecialiseerd onderwijs (go)-scholen: cluster 1, 2, 3 en 4 scholen. De schoolbesturen konden de vragenlijst zelf invullen, maar hadden ook de mogelijkheid om de vragenlijst te verspreiden naar de go-scholen binnen hun schoolbestuur. De vragenlijst heeft anderhalve week open gestaan, van 28 maart 10:00 tot 7 april 23:59. In totaal hebben 174 respondenten (scholen) gereageerd op de vragenlijst.

In dit rapport bespreken we hoeveel leerlingen er momenteel op de wachtlijsten staan van de scholen die hebben gereageerd op de vragenlijst en welke kenmerken deze leerlingen hebben: waar komen deze leerlingen vandaan, welke ondersteuningsbehoeften hebben deze leerlingen, waar bevinden deze leerlingen zich nu en hoe lang zullen deze leerlingen gemiddeld op de wachtlijst staan?

Op verzoek van de opdrachtgever (Sectorraad GO en Ministerie van OCW) zijn in dit rapport de cluster 1 en 2 scholen buiten beschouwing gelaten. Reden hiervoor was dat het aantal wachtlijsten in het cluster 1 en 2 onderwijs in zicht zijn en zeer beperkt. Binnen cluster 1 was geen sprake van wachtlijsten en op slechts vier cluster-2-scholen is een wachtlijst. Dat betekent dat de resultaten die in dit rapport worden gepresenteerd alleen betrekking hebben op cluster 3 en 4 onderwijs (170 scholen).

¹ Vrij snel na het uitzetten van de vragenlijst is op verzoek van de sectorraad GO dit deel van het kader nog wat aangescherpt.

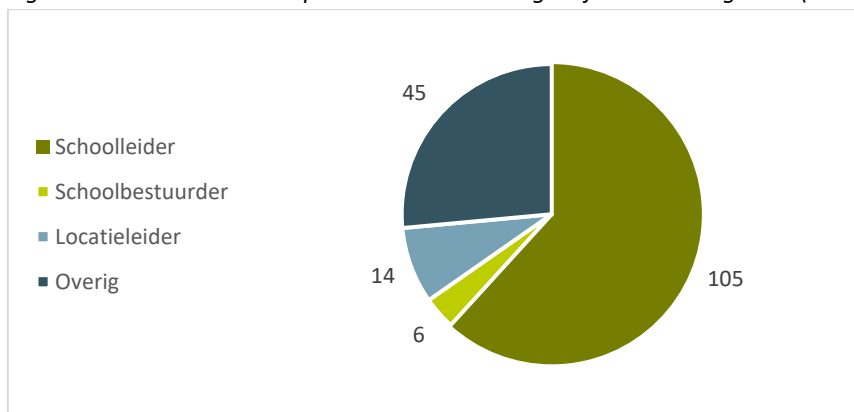
² met een brief namens het Ministerie van OCW, de Sectorraad GO, Vivis en Siméa

Resultaten

Achtergrondkenmerken

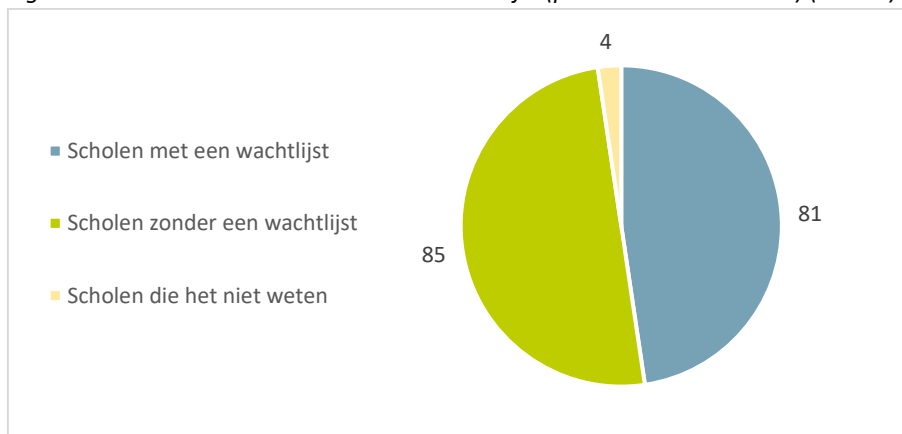
In totaal hebben 170 scholen³ gereageerd op de vragenlijst. De vragenlijsten zijn voornamelijk ingevuld door de schoolleiders van de scholen (zie figuur 1). Naast de schoolleiders, schoolbestuurders en locatieleiders hebben een aantal respondenten een andere functie. Zo hebben directeurs van het samenwerkingsverband, leerkrachten, intern begeleiders, orthopedagogen en beleidsadviseurs de vragenlijst namens de scholen ingevuld.

Figuur 1: Functie van de respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld (N=170)

Aan de scholen is gevraagd of er op het moment van invullen (maart 2023) sprake is van een wachtlijst (zie figuur 2). 81 respondenten geven aan dat de scholen waarvoor ze de vragenlijst invullen momenteel een wachtlijst hebben, en 85 respondenten geven aan dat ze geen wachtlijst hebben. Vier respondenten geven aan dit niet te weten.

Figuur 2: Aantal scholen met en zonder wachtlijst (peildatum maart 2023) (N=170)

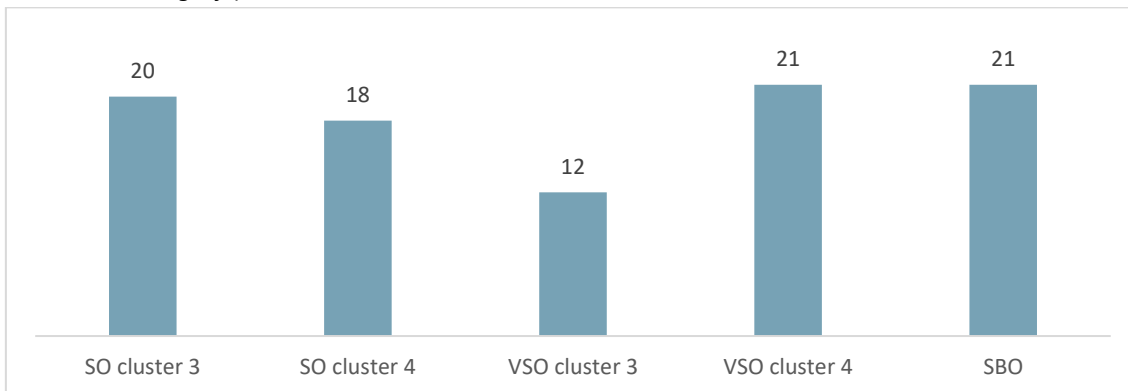

Aan de 81 scholen met een wachtlijst is gevraagd welk soort onderwijs ze aanbieden. De resultaten zijn weergegeven in figuur 3. De meeste scholen met een wachtlijst geven cluster 3 en 4 onderwijs (zowel in

³ Van deze 170 scholen hebben 53 scholen gereageerd voor de aanscherping van het kader. 35 van deze scholen gaven aan momenteel geen wachtlijst te hebben. Het is mogelijk dat scholen de vragenlijst na de wijziging van het kader nogmaals hebben ingevuld en aangegeven hebben wel een wachtlijst te hebben.

het SO als het VSO). Daarnaast geeft bijna een kwart van de scholen met een wachtlijst SBO-onderwijs. Van de 85 scholen geven 12 scholen aan een combinatie van twee soorten onderwijs te geven. De meest voorkomende combinatie is SO cluster 3 en VSO cluster 3 (N=8).

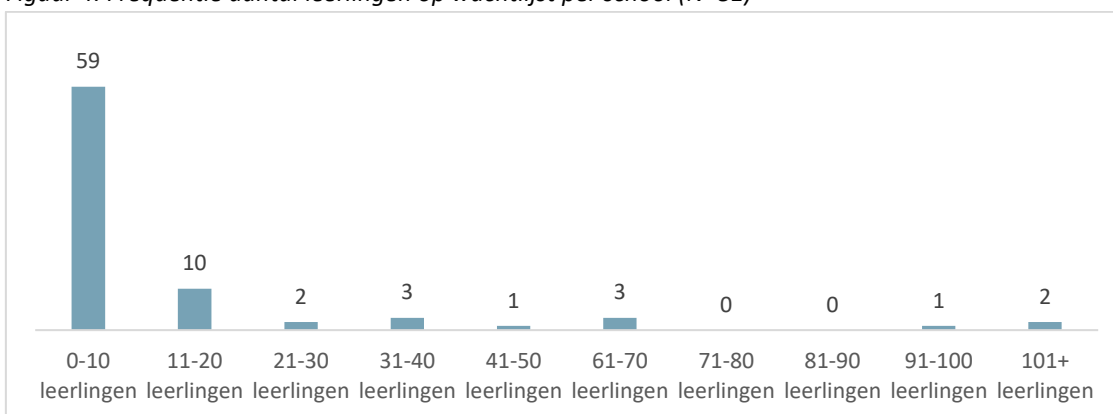
Figuur 3: Soort onderwijs dat wordt gegeven op de scholen met een wachtlijst (N=81) (meerdere antwoorden mogelijk)

Wachtlijsten

In de vragenlijst is aan de respondenten gevraagd hoeveel leerlingen momenteel op de wachtlijsten staan. Bij de 81 scholen met een wachtlijst gaat het in totaal om 1145 leerlingen⁴. De gegeven antwoorden lopen ver uiteen (van 0 leerlingen⁵ tot aan 110 leerlingen per school). Gemiddeld staan er 14 leerlingen per school op een wachtlijst (met een standaarddeviatie van 22,7). In figuur 4 is de verdeling van het aantal leerlingen op de wachtlijst

Figuur 4: Frequentie aantal leerlingen op wachtlijst per school (N=81)

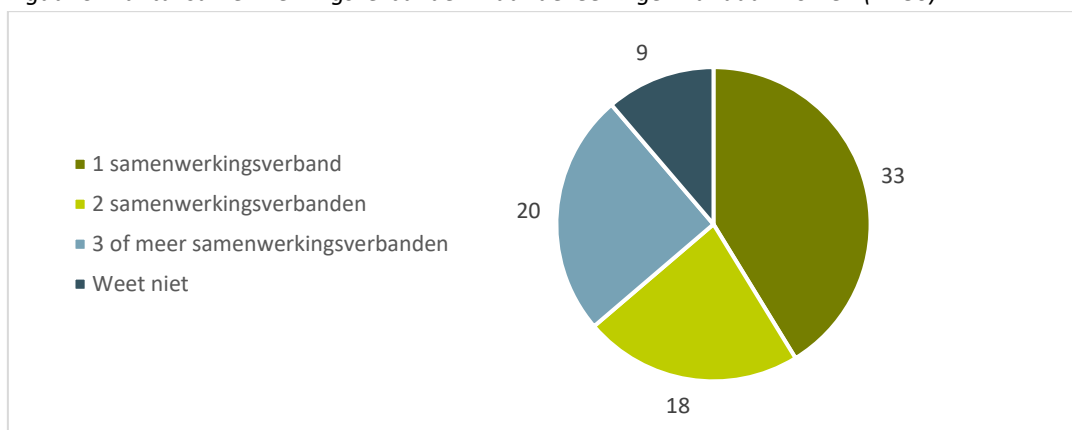
In figuur 5 is weergegeven uit hoeveel verschillende samenwerkingsverbanden de leerlingen komen die op de wachtlijst staan. Iets minder dan de helft van de scholen met een wachtlijst krijgen leerlingen vanuit

⁴ Het gaat om het aantal leerlingen die bekend zijn bij de respondenten. Het komt voor dat leerlingen wegens de wachtlijsten zich bij voorbaat al niet aanmelden bij een school. Hierdoor is het mogelijk dat het genoemde aantal een onderschatting is van de werkelijke hoeveelheid leerlingen die nog niet geplaatst kunnen worden.

⁵ De school geeft aan afspraken te hebben gemaakt met de kinderopvang, waardoor de leerlingen niet officieel op de wachtlijst komen te staan.

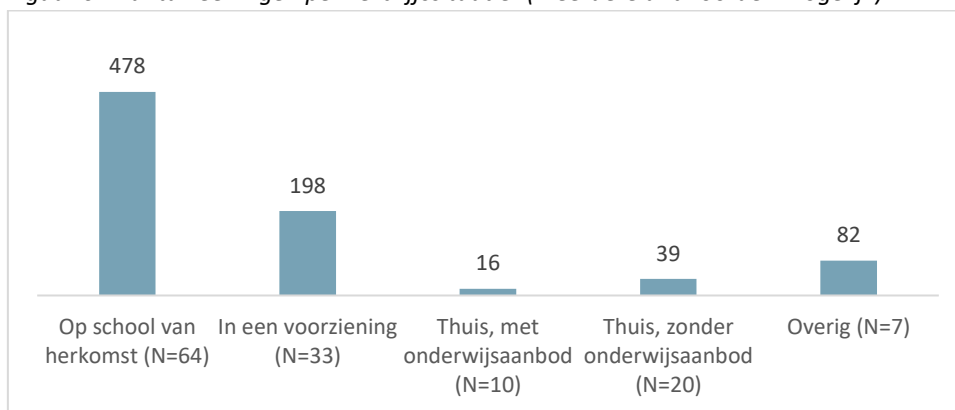
meerdere samenwerkingsverbanden en hebben dus een bredere regionale functie. Dit hoeft overigens niet te betekenen dat de wachtlijsten op deze scholen per se langer zijn: ook de scholen die leerlingen uit één samenwerkingsverband op de wachtlijst hebben staan, hebben hoge aantallen genoteerd. Als we kijken naar hoe vaak een samenwerkingsverband genoemd wordt door de scholen, zien we dat de samenwerkingsverbanden in de stedelijke gebieden in het westen van Nederland het vaakst voorkomen.

Figuur 5: Aantal samenwerkingsverbanden waar de leerlingen vandaan komen (N=80)

Aan de respondenten die aangeven dat er momenteel sprake is van een wachtlijst is vervolgens gevraagd waar de leerlingen die op de wachtlijst staan zich bevinden (zie figuur 6⁶). Veruit de meeste leerlingen verblijven momenteel op de school van herkomst of in een voorziening. Een klein deel van de leerlingen verblijft thuis, waarvan de meeste zonder onderwijsaanbod thuis zitten. Scholen die leerlingen bij "overig" hebben ingevuld, geven aan dat deze leerlingen zich bevinden op de voorschoolse behandelgroepen, educatieve dagbestedingsplekken of de crisisopvang.

Figuur 6: Aantal leerlingen per verblijfssituatie⁷ (meerdere antwoorden mogelijk)

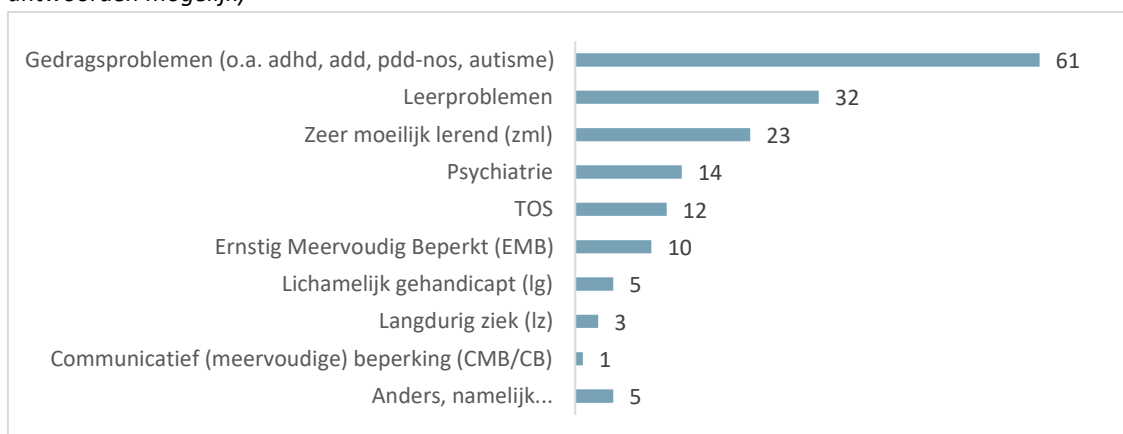
Ook is gevraagd naar de ondersteuningsbehoefte die de leerlingen op de wachtlijst hebben. De resultaten hiervan zijn weergegeven in figuur 7. De meeste scholen hebben leerlingen op de wachtlijsten staan die wegens gedragsproblemen zijn aangemeld bij de school. Ook heeft meer dan een kwart van de scholen

⁶ Het totaal aantal leerlingen waarvoor de scholen antwoord hebben gegeven is 813. Voor 332 leerlingen is niet aangegeven waar zij zich momenteel bevinden. Een aantal scholen heeft deze vraag leeg gelaten, omdat ze het invullen van de vraag lastig vonden.

⁷ Het aantal scholen dat heeft gereageerd per verblijfssituatie is weergegeven in de tabel met een N=...

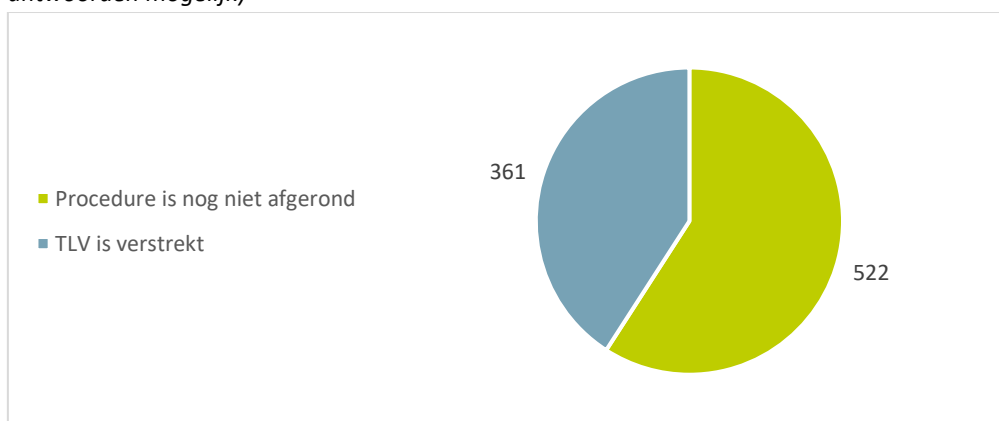
leerlingen op de wachtlijst staan die leerproblemen hebben of zeer moeilijk lerend zijn. Scholen die “overig” hebben geselecteerd, geven aan dat de leerlingen aangemeld zijn bij de school wegens combinaties van verschillende ondersteuningsbehoeften of hoogbegaafdheid. Daarnaast weet niet elke school wat de ondersteuningsbehoeften zijn: dit wordt pas onderzocht als er zicht op een beschikbare plek is.

Figuur 7: Ondersteuningsbehoeften van de leerlingen die op de wachtlijsten staan (N=81) (meerdere antwoorden mogelijk)

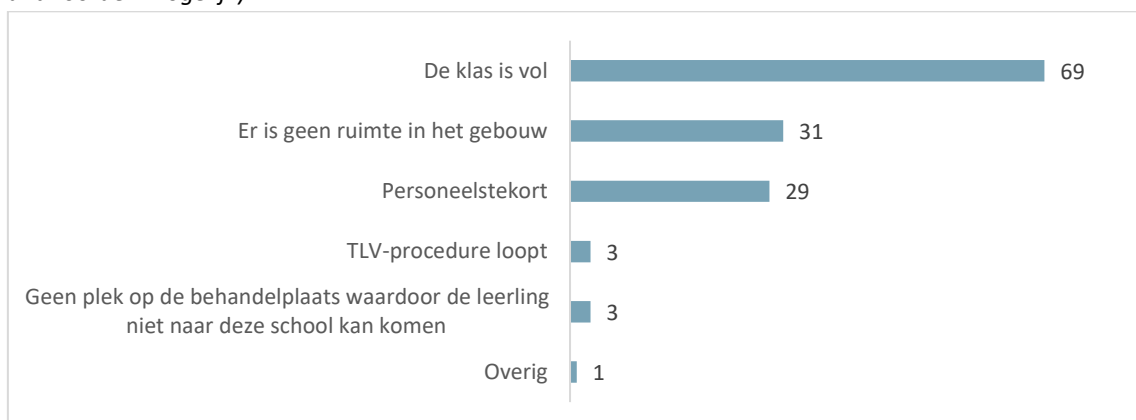
Aan de scholen is ook gevraagd wat de huidige status van de TLV- verklaringen is (zie figuur 8). Scholen hadden in de vragenlijst de mogelijkheid om voor beide categorieën aan te geven voor hoeveel kinderen dit gold. 48 scholen hebben aangegeven dat de procedure van de TLV aanvraag voor (een deel van) de leerlingen nog niet afgerond is. Het gaat hier naar eigen inschatting om 522 leerlingen waarvan de procedure nog niet afgerond is. 54 scholen geven aan dat de TLV reeds verstrekt is. Hierbij gaat het naar eigen inschatting om 361 leerlingen.

Figuur 8: Verdeling aantal leerlingen betreffende de status van de TLV-verklaring (per school meerdere antwoorden mogelijk)

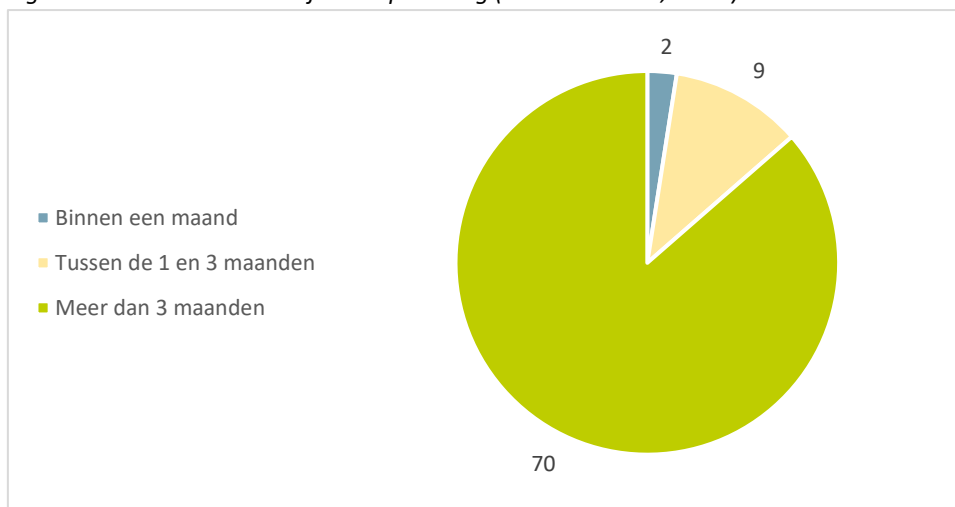
Aan de respondenten is vervolgens gevraagd wat de reden is dat de leerlingen op de wachtlijst nog niet op de school geplaatst kunnen worden (zie figuur 9). In veruit de meeste gevallen zijn de klassen vol en is er dus geen plek voor de leerlingen. Ook geeft meer dan een kwart van de scholen aan geen ruimte in het gebouw te hebben of te kampen met personeelstekorten. Een school benoemt dat de leerling tijdelijk in het buitenland verblijft en geplaatst kan worden bij terugkomst.

Figuur 9: Redenen van scholen voor de plaatsing van leerlingen op de wachtlijst (N=81) (meerdere antwoorden mogelijk)

Ook is gevraagd op welke termijn scholen verwachten de leerlingen te kunnen plaatsen. Zoals te zien in figuur 10, geven veruit de meeste scholen aan dat het meer dan drie maanden gaat duren voordat de leerlingen geplaatst kunnen worden. De meeste scholen kunnen dus niet op een redelijk korte termijn een plaats garanderen.

Figuur 10: Verwachte termijn voor plaatsing (aantal scholen, N=81)

Ten slotte is aan de respondenten gevraagd wat er nodig is om de wachtlijsten op de scholen te verkleinen of zelfs te voorkomen. Oplossingen die het vaakst benoemd worden, zijn het inzetten van voldoende (gekwalificeerd) personeel, uitbreiding van het gebouw en het aantal groepen, het opzetten van een sterk expertisecentrum en meer aanbod voor gespecialiseerd onderwijs in regio's waar veel vraag is.

Oberon

Postbus 1423, 3500 BK Utrecht

t 030 230 60 90

info@oberon.eu | www.oberon.eu

Utrecht, april 2023

In opdracht van Sectorraad Gespecialiseerd Onderwijs